

**Międzynarodowa konferencja naukowa pt.
„Colloquium Opole 2015.
„Pojęcie pokoju i wojny we współczesnej Europie ”**

**15-16 listopada 2015 r., Opole
-Księga streszczeń -**

Sesja inauguracyjna

Pojęcie pokoju i wojny we współczesnej Europie

Adam Daniel Rotfeld, *Europa: Stary porządek czy nowy chaos?*

Adam Daniel Rotfeld	Streszczenie
PL	<p>Tekst Adama Daniela Rotfelda jest próbą holistycznego spojrzenia na dynamikę zmian na arenie międzynarodowej, które obecnie obserwujemy. Punktem wyjścia do rozważań autora jest stwierdzenie mówiąc, iż ponad ćwierćwiecze od rozpadu bipolarnego układu sił na świecie, nie powstał dotąd nowy porządek, który spajałby i wyznaczał ramy międzynarodowego bezpieczeństwa. Wątpliwość, którą autor umieszcza w tytule referatu, dotyczącą rozstrzygnięcia, czy przyśpieszone zmiany na arenie międzynarodowej są przejawem krystalizowania się nowego układu sił i bezpieczeństwa w Europie i na świecie, czy też początkiem nowej ery, w której układ bipolarny został zastąpiony policentrycznym, ma swoje źródła w obserwacji polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej oraz skutków kryzysów w krajach arabskich.</p> <p>Autor systematyzuje w swoim artykule możliwe źródła agresji rosyjskiej względem Ukrainy, które skutkowały aneksją Półwyspu Krymskiego i próbom secesji południowo-wschodnich obwodów Ukrainy, wskazuje przy tym, że zastosowane przez władze rosyjskie działania i strategie polityczne, doprowadziły do poddania w wątpliwość trwałości układu międzynarodowego w Europie, który ukształtował się po rozpadzie Związku Radzieckiego destabilizacji sytuacji geopolitycznej w regionie euroatlantyckim.</p> <p>W dalszej części artykułu, Adam Daniel Rotfeld prezentuje ewolucję zmian na arenie międzynarodowym w okresie pozimnowojennym, uwypuklając wzrost znaczenia politycznego, gospodarczego i militarnego państw, które przed 1989 r. były zależne od ówczesnych hegemonów USA i ZSRR, a także skutki przemian w krajach arabskich, które przyczyniły się do destabilizacji krajów historycznych regionów Lewantu i Maghrebu i w konsekwencji wzrostu znaczenia radykalnych organizacji islamistycznych, które na części terenu Syrii i Iraku, utworzyły samozwańcze Państwo Islamskie. Zwraca uwagę na fakt, że w intelektualnych debatach na temat poszukiwania idei, która stałaby się spoiwem międzynarodowego bezpieczeństwa, coraz częściej pojawiało się przeświadczenie, że demokracja liberalna i jej wartości są respektowane tylko przez państwa regionu euroatlantyckiego. Stąd rodzi się konieczność wypracowania nowych metod i zasad, które w wymiarze międzynarodowym, byłyby narzędziami służącymi do tworzenia atmosfery pokojowego współistnienia w coraz bardziej policentrycznym świecie. Referat kończy stwierdzeniem, iż wobec stosowania niekonwencjonalnych metod inicjowania i prowadzenia konfliktów, których celem jest rewizja porządków granicznych, konieczne jest zastosowanie także niekonwencjonalnych środków</p>

	politycznych, ale i wojskowych, służących respektowaniu prawa międzynarodowego.
DE	<p>Der Text von Adam Daniel Rotfeld ist ein Versuch, die Dynamik der Entwicklung auf der internationalen Bühne holistisch zu betrachten. Der Verfasser geht von der Feststellung aus, dass über 25 Jahre nach dem Zerfall des bipolaren Mächtesystems auf der Welt eine neue Ordnung entstanden ist, die zusammenhaltend wirken und die Rahmen der internationalen Sicherheit schaffen würde. Der Zweifel, den der Verfasser im Titel des Referats äußert, bezieht sich auf die Frage, ob der beschleunigte Wandel auf der internationalen Arena eine Erscheinungsform der Herausbildung eines neuen Großmächtesystems und der Sicherheit in Europa und in der Welt, oder ist das ein neuer Zeitalter, in dem das bipolare Kräftesystem durch ein polyzentrisches System ersetzt wird. Der Zweifel geht aus der Beobachtung der ausländischen Politik der Russischen Föderation und der Folgen der Krise in arabischen Staaten hervor.</p> <p>Der Verfasser erörtert in seinem Beitrag die potentiellen Quellen der russischen Aggression in der Ukraine, die den Anschluss des der Krim-Halbinsel und die Versuche, die im Süd-Westen gelegene Gebiete der Ukraine abzuspalten zur Folge hatten. Er weist dabei darauf hin, dass die durch die russischen Behörden ergriffenen Maßnahmen und die eingeschlagene politische Strategie die Dauerhaftigkeit der internationalen Ordnung in Europa in Frage stellt, die sich nach dem Zerfall der Sowjetunion und der Destabilisierung der geopolitischen Lage in der euroatlantischen Region herausbildete.</p> <p>Adam Daniel Rotfeld präsentiert in seinem Artikel die Evolution auf der internationalen Ebene in der Zeit nach dem Kalten Krieg. Er hebt hervor, dass die Staaten, die vor 1989 von den damaligen Großächten USA und UdSSR anhängig waren, an politischer, wirtschaftlicher und militärischer Bedeutung gewannen und die Folgen des Wandels in arabischen Staaten sei die Destabilisierung der historischen Staaten in der Levante und Maghreb. In der Regionen gewannen an Bedeutung radikale islamistische Organisationen, die auf dem Gebiet von Syrien und Irak ein usurpatorisches Staatsgebilde ISIS bildeten. Er bemerkt, dass in den intellektuellen Debatten über die Suche nach den Ideen, die der internationale Sicherheit den Rückhalt gewähren konnten, immer öfter die Überzeugung zum Tragen kommt, dass die liberale Demokratie und deren Werte nur durch die Staaten aus der euroatlantischen Region wahrgenommen werden. Daher sei es notwendig, heißt es in dem Artikel, ein neues Modell und neue Prinzipien auszuarbeiten, die in der internationalen Dimension, Werkzeuge geben würden, das friedliche Miteinander in der polyzentrischen Welt zu fördern. Das Referat endet mit der Feststellung, dass gegen die unkonventionellen Methode der Initiierung und Führung der Konflikte, die die Änderung der Grenzen bezwecken, auch unkonventionelle politische, wie auch militärische Mittel zum Einsatz kommen müssen, um damit dem Völkerrecht Achtung zu gebieten.</p>
CZ	Text Adama Daniela Rotfelda je pokusem o holistický pohled na dynamiku změn na mezinárodní scéně, které nyní pozorujeme. Výchozím bodem autorových úvah je zjištění, že déle než čtvrt století od rozpadu bipolárního uspořádání sil ve světě dosud nevznikl nový řád, který by spojoval a vyznačoval rámeček mezinárodního bezpečí. Pochybnost,

	<p>kteřou autor umístil v titulu referátu, týkající se rozhodnutí, zda urychlené změny na mezinárodní aréně jsou projevem krystalizace nového uspořádaní sil a bezpečnosti v Evropě a ve světě, nebo zda jsou počátkem nové éry, ve které bylo bipolární uspořádaní nahrazeno uspořádaním polycentrickým, má svůj původ v observování zahraniční politiky Ruské federace a důsledků krize v arabských zemích.</p> <p>Autor ve svém článku systematizuje možné zdroje ruské agrese vůči Ukrajině, které vyústily anexí Krymského poloostrova a pokusy o odtržení jihovýchodních oblastí Ukrajiny, a poukazuje přitom na to, že aktivity a politické strategie uplatněné ruskými orgány vedly ke zpochybnění stálosti mezinárodního uspořádaní v Evropě, které se zformovalo po rozpadu Sovětského svazu, a k destabilizaci geopolitické situace v euroatlantickém regionu.</p> <p>V další části článku Adam Daniel Rotfeld prezentuje evoluci změn na mezinárodní aréně v období po studené válce, přičemž vyzdvihuje politický, hospodářský a militární význam států, které byly před rokem 1898 závislé na tehdejších hegemonech USA a SSSR, a také následky přeměn v arabských zemích, které přispěly k destabilizaci historických zemí Levanty a Maghrebu a v důsledku nárůstu významu radikálních islamistických organizací, které na části území Sýrie a Iráku vytvořily samozvaný Islámský stát. Poukazuje na skutečnost, že v intelektuálních debatách na téma hledání ideje, jež by se stala pojítkem mezinárodní bezpečnosti, se stále častěji objevovalo přesvědčení, že liberální demokracie a její hodnoty jsou respektovány pouze státy euroatlantického regionu. Odsud pramení nutnost vypracovat nové metody a zásady, které by v mezinárodním rozměru byly nástroji sloužícími k vytvoření atmosféry mírové koexistence ve stále více polycentrickém světě. Referát končí konstatováním, že vzhledem k uplatnění nekonvenčních metod iniciování a vedení konfliktů, jejichž cílem je revize pohraničního uspořádaní, je nutné použít také nekonvenční politické, ale i vojenské prostředky, sloužící k respektování mezinárodního práva.</p>
--	--

Markus Meckel, *Pojęcie pokoju i wojny we współczesnej Europie*

Markus Meckel	Streszczenie
PL	<p>Prezydent Niemieckiego Ludowego Związku Opieki nad Grobami Wojennymi w swoim wystąpieniu poruszył kilka wątków. Zwrócił przy tym uwagę na kwestię konieczności przypominania o tym, iż wprawdzie 8 maja 1945 r. jest upamiętniany jako dzień, w którym Europa została wyzwolona od nazizmu i który sprowadził na kontynent europejski hekatombę II wojny światowej, ale nie dla wszystkim narodów równał się z odzyskaniem upragnionej wolności, ponieważ – choćby w przypadku Polski – nie anulował skutków paktu Hitler Stalin z 23 września 1939 r., bo wschodnie tereny II RP nie wrócił do jej granic. Kolejnym zagadnieniem, które poruszył była problematyka regionalnego zróżnicowania formy i skutków zakończenia II wojny światowej, podając tu za przykład Górnego Śląska, z którego terenu w 1945 r. deportowano do ZSRR ok. 50.000 mężczyzn, niezależnie czy byli Niemcami czy Polakami.</p>

	<p>W dalszej części wystąpienia, podjął się rozważań na temat procesu budowania europejskiego i światowego bezpieczeństwa po upadku bloku wschodniego z 1989 r. Okres pozimnowojenny nie był jednak wolny o wojen, wymienił w tym kontekście konflikt w byłej Jugosławii, który w latach 90. ubiegłego wieku przypominał społeczności międzynarodowej tragizm, ale i brutalność konfliktów, mających podłoże różnic na tle etnicznym i religijnym, a także wojnę w Iraku. Oba konflikty oraz zamachy terrorystyczne z 11 września 2001 r. przypominały społeczności międzynarodowej pojęcie i znaczenie wojny i to, że budowanie pokoju, w oparciu o międzynarodowy system bezpieczeństwa. Zwrócił także uwagę na problem poszukiwania ram międzynarodowej współpracy i dialogu, które pozwoliłyby w sposób pozamilitarny pomóc przeciwdziałać powstawaniu konfliktom zbrojnym, w szczególności w sytuacji, kiedy mamy do czynienia z „bezludem” międzynarodowym, na który państwa Zachodu nie są przygotowane. Końcowe refleksje poświęcił konfliktowi na Ukrainie, dla którego społeczność międzynarodowa musi obrać właściwe terminy, to – według Markusa Meckela – będzie pomocne nie tylko do tworzenia świadomości sprzeciwu wobec dążeń do zmian granic bez poszanowania prawa międzynarodowego, a także współodpowiedzialności krajów Unii Europejskiej i Paktu Północnoatlantyckiego za współtworzenie bezpieczeństwa w tej części świata.</p>
DE	<p>Der Präsident des Volksbundes Deutsche Kriegsgräberfürsorge e.V. sprach in seiner Rede einige Themen an. Er wies darauf hin, dass zwar der 8. Mai 1945 als der Tag in Europa gefeiert wird, an dem Europa von der nationalsozialistischen Gewaltherrschaft befreit wurde, die für die Entfesselung des Zweiten Weltkrieges auf unserem Kontinent verantwortlich ist, aber er nicht für alle Völker bedeutete die so ersehnte Befreiung, weil – wie im Fall Polens – die Folgen des Abkommens zwischen Hitler und Stalin vom 23. September 1939 nicht beseitigt wurden, weil die östlichen Gebiete der II. Republik Polen nicht in Grenzen Polens geblieben sind. Nächste angesprochene Frage, war die regionale Differenzierung der Form und Folgen des 2. Weltkrieges. Als Beispiel wurde Oberschlesien angeführt, wo bis Ende 1945 50.000 Männer, Deutsche und Polen, in die UdSSR verschleppt wurden. Der Autor erörterte in seinem Auftritt den Prozess der Wiederherstellung der europäischen Sicherheit und der Weltordnung nach dem Zusammenbruch des Ostblocks 1989. Die Zeit nach dem Kalten Krieg sei auch nicht ohne Kriege, hieß es. Der Verfasser meinte damit den militärischen Konflikt in Ex-Jugoslawien, der Ende 1990er der Völkergemeinschaft die Tragödie und Brutalität militärische Auseinandersetzungen mit einem ethnischen und religiösen Hintergrund vor Augen wachhalten ließ. Dasselbe gilt auch dem Krieg in Irak. Beide Konflikte und die Terroranschläge am 11. September 2001 machten der Völkergemeinschaft bewusst, was ein Krieg bedeutet und dass die Friedensarbeit bauend auf dem internationalen Sicherheitssystem notwendig sei. Der Verfasser richtete auch die Aufmerksamkeit auf das Problem, entsprechende Rahmen für die internationale Zusammenarbeit und den Dialog finden zu müssen. Diese Rahmen sollten helfen, den Konflikten ohne Militäreinsetze vorzubeugen, insbesondere wenn wir mit einer internationalen „Unordnung“ zu tun haben, auf die die Weststaaten nicht gefasst sind. Die Schlussfolgerungen widmete er Autor dem Ukraine Konflikt, für den die Völkergemeinschaft einen entsprechenden Begriff finden müsse – hieß es. Markus Meckel</p>

	<p>vertrat die Meinung, dass nicht nur das Bewusstsein des Widerstandes gegen die Grenzänderungen unter Verletzung des Völkerrechts wichtig sei, aber auch das Bewusstsein der Mitverantwortung der Staaten der Europäischen Union und der NATO-Staaten für die Mitgestaltung der Sicherheit in dem Teil der Erde.</p>
CZ	<p>Prezident Německého lidového svazu péče o válečné hroby se ve svém vystoupení dotkl několika témat. Zaměřil se přitom na otázku nutnosti připomínat, že 8. květen 1945 je sice v naší paměti zaznamenán jako den, kdy byla Evropa osvobozena od nacismu, který přivolal na evropský kontinent hekatombu II. světové války, ale ne pro všechny národy znamenal získání vytoužené svobody, protože – třeba jen v případě Polska – neanuloval důsledky paktu Hitler-Stalin z 23. září 1939, neboť východní území II. Polské republiky nevrátil do jejich původních hranic. Další otázkou, o které se zmínil, byla problematika regionální diferenciací formy a následků ukončení II. světové války a jako příklad uvedl Horní Slezsko, z jehož území bylo v roce 1945 deportováno do SSSR přibližně 50 000 mužů, nezávisle na tom, zda se jednalo o Němce či Poláky. V další části vystoupení se zabýval úvahami ohledně procesu budování evropské a světové bezpečnosti po pádu východního bloku v roce 1989. Období po skončení studené války však nebylo bez válek, v tomto kontextu zmínil konflikt v bývalé Jugoslávii, který v 90. letech minulého století připomenul mezinárodnímu společenství tragédii, ale i brutalitu konfliktů, majících podloží různic na etnickém a náboženském podkladě, a také válku v Iráku. Oba konflikty a rovněž i teroristické útoky z 11. září 2001 připomněly mezinárodnímu společenství pojem a význam války a to, že budování míru vychází z mezinárodního systému bezpečnosti. Upozornil také na problém hledání rámce mezinárodní spolupráce a dialogu, které by umožnily nemilitárním způsobem zabránit vzniku ozbrojených konfliktů, zejména v situaci, kdy máme do činění s mezinárodní „disharmonií“, na kterou západní státy nejsou připraveny. Závěrečnou reflexi věnoval konfliktu na Ukrajině, pro který musí mezinárodní společenství zvolit správné termíny, to bude – podle Markuse Meckela – nápomocné nejen při tvorbě povědomí protestu vůči snahám o změnu hranic bez dodržování mezinárodního práva a také spoluzodpovědnosti zemí Evropské unie a Severoatlantického paktu za spoluutváření bezpečnosti v této části světa.</p>

Sesja I Europejskie narzędzia budowania pokoju wobec aktualnych zagrożeń

Markiyan Malskyy, Igor Iżnin, *Wojna hybrydowa – skutki stosowania nowej strategii konfrontacji: przypadek Ukrainy*

Markiyan Malskyy	Streszczenie
PL	<p>Tekst jest próbą analizy nowej formy konfliktu zbrojnego, które określa się wojną hybrydową. Za pojęciem tym kryje się strategia dążenia Federacji Rosyjskiej do obudowy utraconej, wraz z rozpadem Związku Radzieckiego, strefy wpływów w Europie. Strategia ta oparta jest na nadbudowie ideologicznej pn. „świata rosyjskiego”. Koncepcja ta, jak podkreślają autorzy, pod względem wartości, czerpie z innych źródeł niż kraje demokracji liberalnej regionu euroatlantyckiego. Jej korzenie tkwią w wschodnioeuropejskiej – rosyjskiej specyfice cywilizacyjno-kulturowej, która pod wieloma względami różni się tradycji i kultury zachodniej. W tym rozumieniu, Rosja, jako dominujący kraj i naród w tej części świata, rości sobie prawo do kreowania własnej wizji rozwoju stosunków międzynarodowych oraz dążenia do włączania krajów bliskich historycznie i kulturowo w krąg swojego oddziaływania politycznego. Ważnym elementem tego myślenia jest również troska Rosji o członków rosyjskiej wspólnoty narodowej, rozproszonych w krajach byłego bloku wschodniego, w tym na Ukrainie. Jak zauważają autorzy, inspirowane przez Rosję działania grup separatystycznych nakierowane na włączenie wschodnich regionów Ukrainy w skład Federacji Rosyjskiej, było w wymiarze politycznym przedstawiane jako wyraz dążeń rosyjskiej mniejszości narodowej do połączenia ze wspólnotą narodową. Kolejną ważną kwestią w koncepcji „świata rosyjskiego” jest, według autorów, obecność Ukrainy w rosyjskiej strefie geopolitycznego oddziaływania. Dlatego też, niepokoje społeczne, które wybuchły w tym kraju po rezygnacji byłego prezydenta Wiktora Jakunowycza z proeuropejskiego kursu polityki zagranicznej były bezpośrednią przyczyną wybuchu wojny hybrydowej. Wojna hybrydowa, jak zauważają autorzy, cechuje się łączeniem konwencjonalnych i niekonwencjonalnych metod prowadzenia konfliktów, dlatego oprócz działań militarnych do katalogu narzędzi, którymi Rosja dążyła do zdominowania Ukrainy zaliczyć można także masowe stosowanie technik informacyjnych, komunikacyjnych, psychologicznych i propagandowych. Autorzy wskazują na zagrożenie, że konflikt na Ukrainie może być elementem większego planu Rosji, nakierowanego na odbudowę dawnej strefy wpływów, co może być zagrożeniem bezpieczeństwa, także dla wschodnich krajów Unii Europejskiej. Z rozważań na temat perspektyw zakończenia trwającego nadal konfliktu na wschodzie Ukrainy, autorzy wysuwają pesymistyczne wnioski w odniesieniu do dążeń władz ukraińskich do zachowania suwerenności w dziedzinie polityki zagranicznej. Wielopłaszczyznowe powiązania krajów Unii Europejskiej z Rosją z jednej strony, a militarna i polityczna słabość</p>

	<p>Ukrainy z drugiej, potęgowana dodatkowo problemami wewnętrznymi, mogą sprawić, że Rosja nadal będzie realizować strategię destabilizacji, hamując przy tym dążenia Kijowa do integracji ze strukturami Unii Europejskiej. Rozwiązanie konfliktu jest w tym rozumieniu wyzwaniem, ale i koniecznością dla stworzenia nowych ram systemu bezpieczeństwa w Europie.</p>
DE	<p>Der Text versucht, die neue Form einer militärischen Auseinandersetzung zu analysieren., die man als Hybridkrieg bezeichnet. Hinter dem Begriff verbirgt sich die Strategie der Russischen Föderation, den nach dem Zerfall der Sowjetunion verlorengegangenen Machtbereich in Europa wiederherzustellen. Die Strategie gründet auf dem ideologischen Überbau der „russischen Welt.“ Das Konzept schöpft nach Auffassung derer Gründer aus anderen Quellen als die Staaten der liberalen Demokratie in der euroatlantischen Region und ihm liegen andere Werte zugrunde. Ihre Wurzeln stecken in der osteuropäischen – russischen Eigenart der Kultur und Zivilisation, die sich in vielerlei Hinsicht von der westlichen Tradition und Kultur unterscheidet. Russland macht ihre Machtansprüche geltend, da es als Land und Volk in dieser Region der Welt vorherrscht und Russland will eigene Vision der Entwicklung der internationalen Beziehungen kreieren und es ist bestrebt, historisch und kulturell verbundene Staaten in den eigenen politischen Einflussbereich hineinzuziehen. Dazu gehört auch die Sorge Russlands um die Angehörige der russischen Volksgemeinschaft, die in den Staaten des ehemaligen Ostblocks – hier auch in der Ukraine - verstreut leben. Die Verfasser bemerken, dass die durch Russland angeregte Abspaltungsbestrebung, die zur Einverleibung östlicher Regionen der Ukraine zur Russischen Föderation führt, politisch gesehen als ein Ausdruck der Bestrebungen der russischen nationalen Minderheit dargestellt, die sich mit der Volksgemeinschaft verbinden will. Die nächste Frage ist die Frage der „russischen Welt“. Die Ukraine liegt – nach Auffassung der Autoren – im russischen geopolitischen Einflussbereich. Es heißt in dem Beitrag, dass die sozialen Unruhen, die in dem Staat nach dem Rücktritt des ehemaligen Staatspräsidenten Wiktor Janukowytsch ausgebrochen sind und sich durch klare proeuropäische Haltung auszeichneten, den unmittelbaren Grund für den Ausbruch des Hybridkrieges lieferten. Der Hybridkrieg zeichnet sich – nach Auffassung der Autoren – durch die Verbindung der konventionellen und unkonventionellen Methoden der Konfliktführung aus. Neben den militärischen Instrumenten, mit denen Russland die Ukraine dominieren wollte, tauchen auch: die gleichwertige massive Öffentlichkeitsarbeit, Kommunikationstechnik, propagandistische und psychologische Techniken der Beeinflussung. Die Verfasser benennen die Gefahr, dass der Ukrainekonflikt nur ein Teil eines größeren Plan ist, den Russland umsetzt, um den alten Einflussbereich wiederherzustellen, was die Gefährdung der Sicherheit der Oststaaten der Europäischen Union anbelangt. Die Überlegungen über die Aussichten auf das Ende des im Osten der Ukraine geführten Konflikts verleiten die Autoren zur pessimistischen Schlussfolgerungen, was die Aufrechterhaltung der Eigenständigkeit in der auswärtigen Politik der Ukraine anbelangt. Die wirtschaftlichen Verknüpfungen der Staaten der Europäischen Union mit Russland und die militärische und politische Schwäche der Ukraine sowie ihre innere Probleme können sich auf die russische Strategie</p>

	der Destabilisierung vorteilhaft auswirken und die Bestrebungen Kiews, die Integration mit den Strukturen der Europäischen Union verhindern. Die Konfliktlösung stellt eine Herausforderung, aber die Notwendigkeit dar, neue Rahmen für das Sicherheitssystem in Europa zu schaffen.
CZ	Text je pokusem o analýzu nové formy ozbrojeného konfliktu, která se označuje jako hybridní válka. Za tímto pojmem se skrývá strategie snahy Ruské federace znovu vybudovat sféru vlivu v Evropě, ztracenou s rozpadem Sovětského svazu. Tato strategie je založena na ideologické nástavbě „ruského světa“. Tato koncepce, jak zdůrazňují autoři, z hlediska hodnoty čerpá z jiných zdrojů, než jsou země liberální demokracie euroatlantického regionu. Její kořeny spočívají ve východoevropské – ruské civilizačně-kulturní specifice, která se z mnoha důvodů různí od západních tradic a kultury. V tomto smyslu si Rusko jako země a národ dominující v této části světa nárokuje právo utvářet vlastní vizi rozvoje mezinárodních vztahů a snaží se včlenit země historicky a kulturně blízké do okruhu svého politického vlivu. Důležitým prvkem tohoto myšlení je rovněž starost Ruska o členy ruského národního společenství rozptýlené v zemích bývalého východního bloku, včetně na Ukrajině. Jak si všímají autoři, Ruskem inspirované aktivity separatistických skupin zacílené na začlenění východních regionů Ukrajiny do Ruské federace, bylo v politickém rozměru zobrazováno jako projev snah ruské národnostní menšiny spojit se národním společenstvím. Další důležitou otázkou v koncepci „ruského světa“ je, podle autorů, přítomnost Ukrajiny v ruské sféře geopolitického vlivu. Proto také byly sociální nepokoje, které vypukly v této zemi poté, co bývalý prezident Viktor Janukovič rezignoval na proevropský kurs zahraniční politiky, bezprostřední příčinou vypuknutí hybridní války. Hybridní válka se, jak se autoři domnívají, vyznačuje spojením konvenčních a nekonvenčních metod vedení konfliktů, proto lze kromě militárních aktivit do katalogu nástrojů, jimiž Rusko usilovalo ovládnout Ukrajinu, započítat také masové používání informačních, komunikačních, psychologických a propagandistických technik. Autoři poukazují na nebezpečí, že konflikt na Ukrajině může být prvkem většího plánu Ruska, namířeného na znovuvybudování dřívější sféry vlivu, což může ohrozit bezpečnost také východních zemí Evropské unie. V úvahách na téma perspektivy ukončení nadále trvajícího konfliktu na východě Ukrajiny autoři činí pesimistické závěry, co se týče snah ukrajinské vlády zachovat suverenitu v oblasti zahraniční politiky. Mnohoúrovňové vazby Evropské unie s Ruskem na jedné straně a militární a politická nedostatečnost Ukrajiny na straně druhé, dodatečně umocňovaná vnitřními problémy, mohou mít za následek, že Rusko i nadále bude realizovat strategii destabilizace a brzdit přitom snahy Kyjeva o integraci se strukturami Evropské unie. Řešení konfliktu je v tomto smyslu výzvou, ale i nutností pro vytvoření nových rámců systému bezpečnosti v Evropě.

Günther Heydemann, *Konflikt na Ukrainie – próba bilansu*

Günther	Streszczenie
----------------	---------------------

Heidemann	
PL	<p>Artykuł dyrektora Instytutu Badań nad Totalitaryzmem im. Hanny Arendt w Dreźnie jest eseistyczną próbą podsumowania wydarzeń, związanych z konfliktem na wschodzie Ukrainy, który w wymiarze europejskim podważył fundamenty geopolitycznego ładu granicznego, utrwalonego po rozpadzie ZSRR. Autor podkreśla, że źródła konfliktu tkwią w rosyjskiej niezgodzie na geopolityczną emancypację Ukrainy i próby włączenia jej w zachodnioeuropejski sojusz współpracy międzynarodowej, oparty na Pakcie Północnoatlantyckim i Unii Europejskiej. Wymienia ponadto zróżnicowane przyczyny wybuchu wojny hybrydowej, dzieląc je na przyczyny polityczne, gospodarcze i historyczne. Tłem tych przyczyn jest obawa Rosji przed utratą jej międzynarodowego znaczenia, w którym pozycja Ukrainy ma znaczenie fundamentalne. Autor egzemplifikuje zjawiska, które budują kompleks problemów natury politycznej, gospodarczej oraz geopolitycznej, z którymi boryka się Ukraina narażona na dążenia Rosji do odebrania jej suwerenności i utrzymywania niestabilności wewnętrznej. W artykule poruszona została także kwestia podejścia społeczeństwa ukraińskiego do perspektyw integracji z Unią Europejską, w której dominują opinie proeuropejskie. Autor wskazuje jednak na szereg problemów natury wewnętrznej, które hamują, albo nawet na razie uniemożliwiają ponowne rozpoczęcie procesu zbliżenia Ukrainy do struktur UE. Końcowe wnioski autora rysują pesymistyczny obraz perspektyw dla tego kraju, którego problemy zostały zepchnięte na margines zainteresowania społeczności międzynarodowej przez kryzys migracyjny, stanowiący dla Europy poważne wyzwanie z punktu widzenia społeczno-politycznego oraz bezpieczeństwa.</p>
DE	<p>Der Artikel des Direktors des Hannah-Arendt-Instituts für Totalitarismusforschung e.V. in Dresden ist ein essayistischer Versuch, die Ereignisse und den Konflikt in der Ostukraine zusammenzufassen, die im Endeffekt auf der europäischen Ebene die geopolitischen Grundlagen der Grenzordnung nach dem Zerfall der UdSSR in Frage stellen. Der Verfasser hebt hervor, dass die Konfliktursachen in den Widerstand Russlands gegen die geopolitische Emanzipation der Ukraine liegen und gegen die Versuche, die Ukraine mit den westeuropäischen Bündnissen zu verknüpfen, die auf dem Nordatlantiktakt und auf der Europäischen Union basieren. Er nennt unter anderem die Ursachen des Hybridkrieges. Er unterscheidet zwischen politischen, wirtschaftlichen und historischen Ursachen. Den Hintergrund bildet die Angst Russlands vor dem Verlust des internationalen Ranges. Die Stellung der Ukraine ist hier von grundlegender Bedeutung. Der Verfasser schildert Erscheinungen, die den politischen, wirtschaftlichen und geopolitischen Problemkomplex in der Ukraine vor dem Hintergrund der Bestrebungen Russlands, der Ukraine ihre Souveränität zu entziehen und die innere Destabilisierung zu fördern, dem Leser näher bringen. In dem Beitrag kommt auch die Haltung der ukrainischen Gesellschaft zu der eventuellen Integration mit der Europäischen Union zu Sprache. Hier sieht der Verfasser überwiegend proeuropäische Meinung. Der Verfasser weist jedoch auf eine ganze Reihe interner Probleme, die den Prozess der EU-Annäherung der Ukraine hemmen oder gar verhindern. Die Schlussfolgerungen des Verfassers geben pessimistische Aussichten des Landes wieder, dessen Probleme aus dem</p>

	Blickfeld der internationalen Völkergemeinschaft durch die Migrationskrise verdrängt wurden. Für Europa ist das eine wichtige Herausforderung aus der sozialpolitischen Sicht und der Sicherheit.
CZ	Článek ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů Hanny Arendtové v Drážďanech je esejistickým pokusem o shrnutí událostí, souvisejících s konfliktem na východě Ukrajiny, který v evropském rozměru zpochybnil základy geopolitického hraničního pořádku, ustáleného po rozpadu SSSR. Autor zdůrazňuje, že zdroje konfliktu spočívají v ruském nesouhlasu s geopolitickou emancipací Ukrajiny a s pokusy začlenit ji do západoevropského svazku mezinárodní spolupráce, založené na Severoatlantické alianci a Evropské unii. Uvádí diferencované příčiny vypuknutí hybridní války a rozděluje je na příčiny politické, hospodářské a historické. Podkladem těchto příčin je obava Ruska ze ztráty mezinárodního významu, ve kterém má postavení Ukrajiny fundamentální význam. Autor ilustruje jevy, které vytvářejí komplex problémů politické, hospodářské a geopolitické povahy, se kterými se potýká Ukrajina ohrožená snahami Ruska odebrat jí suverenitu a udržovat vnitřní nestabilitu. V článku byla také zmíněna problematika přístupu ukrajinské společnosti k perspektivě integrace s Evropskou unií, ve které dominují proevropské názory. Autor však poukazuje na řadu problémů vnitřní povahy, které brzdí anebo dokonce zatím znemožňují opětovné zahájení procesu sbližování Ukrajiny se strukturami EU. Závěrečné shrnutí autora vykresluje pesimistický obraz perspektiv pro tuto zemi, jejíž problémy byly odsunuty na okraj zájmu mezinárodního společenství kvůli migrační krizi, která pro Evropu tvoří důležitou výzvu z hlediska společensko-politického a hlediska bezpečnosti.

Vladimír Baar, *Rosyjska droga od imperium do imperium*

Vladimir Baar	Streszczenie
PL	<p>Po rozpadzie Związku Radzieckiego zostało puste miejsce po radzieckiej tożsamości. W procesie jej poszukiwania nawiązywano do myśli, które były popularne w Rosji carskiej w XIX i na początku XX wieku. Po krótkim okresie liberalizacji i otwarcia się na idee prozachodnie, rosyjscy liberałowie zostali zepchnięci do defensywy i usunięci z ważnych stanowisk. Objęcie rządu przez W. Putina oznaczało zwrot w najnowszych dziejach Rosji. Chociaż Putin w pierwszym okresie występował wobec Zachodu z umiarem, to zupełnie zmarginalizował demokratów.</p> <p>W jego polityce zarysowała się koncepcja Rosji jako odrębnej cywilizacji, która preferuje własne wartości, cele i strategię. Taka koncepcja prowadziła do odrodzenia tradycji imperialnych, do konfrontacji z sąsiadami i do wyraźnego pogorszenia stosunków ze wszystkimi państwami zachodnimi.</p> <p>Siły neoimperialistyczne oraz rewizjonistyczne potrafiły za pomocą maszyny propagandowej dotrzeć do szerokich mas obywateli w Rosji. Najbardziej odrodziła się idea państwowa unii, natomiast najsilniej idea euroazjatyizmu rosyjskiego oraz wyjątkowej i przywódczej roli Rosjan żyjących w Rosji lub zagranicą. Znowu pojawił się narodowy konserwatyzm połączony z religią prawosławną, ale również i nostalgia za czasami sowieckimi, w których komuniści</p>

	<p>potrafili stworzyć imperium w najszerszych granicach, jakie kiedykolwiek Rosja miała. Ideologię integrował sam prezydent Putin, który potrafi systematycznie promować ideę stałego zagrożenia Rosji ze strony Zachodu a swoją bezkompromisową postawą cementuje pozornie niezwiązane ze sobą szkoły myślenia.</p> <p>Prezentowanie Rosji jako odrębnej cywilizacji bez względu na jej definicję, umożliwia Putinowi odrzucać wartości cywilizacyjne Zachodu i tworzyć sojusze z państwami przeciwko Zachodowi, przeciwko idei uniwersalistycznej. Zwycięstwo myśli cywilizacyjnej rozwiało nadzieje wielu myślicieli i polityków nie tylko zachodnich, ale również rosyjskich, że demokracja w Rosji jest możliwa. Problemowym aspektem zwycięstwa myśli cywilizacyjnej jest fakt, że tradycyjnie przyjmuje ona negatywną postawę wobec Europy, wobec Zachodu i jego wartości.</p>
DE	<p>Nach dem Zerfall der Sowjetunion blieb eine Lücke nach der sowjetischen Identität. In dem Prozess der Identitätsfindung knüpfte man an den Gedanken, der in Zarenrußland im 19. Und am Anfang des 20. Jahrhunderts beliebt waren. Nach einem kurzen Prozess der Liberalisierung und der Öffnung auf prowestliche Ideen wurden die Liberalen in Rußland in die Defensive getrieben und aus wichtigen Ämtern entfernt. Die Putin-Regierung bedeutete eine Wende in der jüngsten Geschichte Rußlands. Putin trat anfänglich mit Maß gegenüber dem Westen, was die Demokraten völlig marginalisierte.</p> <p>Sein Politisches Konzept sieht Rußland als eine getrennte Zivilisation, die eigene Werte, Ziele und Strategien verfolgt. Das Konzept hatte die Wiederbelebung der imperialen Traditionen zur Folge und legte den Kurs auf Konfrontation mit Nachbarn und es war die Ursache für die Verschlechterung der Beziehungen mit allen Weststaaten.</p> <p>Neoimperiale und revisionistische Kräfte konnten durch ihre Propaganda breite Bevölkerungsschichten in Rußland erreichen. Die Idee der panslawischen Union konnte sich am schwächsten durchsetzen. Am stärksten rückte die Idee der euroasiatischen Vorherrschaft und der Führungsrolle für die Ausländer und Russen im Inland in den Vordergrund. Der Nationalkonservatismus und die orthodoxe Religion gewannen an Stärke. Dazu komme noch – heißt es – die Sowjet-Nostalgie und die Sehnsucht nach der Zeit, in der die Kommunisten ein Weltreich schafften, das Rußland groß wachsen ließ. Staatspräsident Putin wusste die Ideologie zu einem Werkzeug der Integration des russischen Volkes zu machen und die Bedrohungsgefühle aus dem Westen systematisch steigen zu lassen. Mit seiner kompromissloser Haltung verfestigt er scheinbar miteinander nicht verbundene Denkschulen.</p> <p>Das Verständnis Rußlands als einer separaten Weltreiches und ausbleibende Definition des Begriffes macht es möglich, dass Putin die westlichen Werte verwerfen kann und Staatenbündnisse gegen den Westen, und gegen die Idee des Universalismus anstrebt. Der Sieg des Großmachtgedankens vertrieb die Hoffnungen zahlreicher Denker und Politiker aus dem Westen und aus Rußland, dass die Demokratie in Rußland möglich ist. Zum Problem wird dabei die Tatsache, dass der Weltreichgedanke Rußland Europa, den Westen und seine negativ darstellt.</p>
CZ	Po rozpadu Sovětského svazu zůstalo prázdné místo po sovětské identitě. Hledání navázalo na diskurs 19. a počátku

20. století a během jediné dekády dospělo k oslabení a vytěsnění prozápadních liberálů z rozhodovacích pozic. Putinův nástup znamenal výraznou změnu ve vývoji Ruska. Přestože ještě v prvních letech vystupoval občas vůči západním zemím umírněně, zatlačení demokratické opozice do defenzívy bylo dokonáno. V praktické politice se naplno prosadil koncept Ruska jako svébytné civilizace, která preferuje své vlastní hodnoty, cíle a strategie. Koncepce bezesporu legitimní, která však v praktické politice vedla k oživení imperiálních tradic, konfrontaci se sousedy a výraznému zhoršení vztahů se všemi zeměmi Západu. Neoimperiální a revizionistické síly dokázaly řízenou propagandou oslovit široké vrstvy obyvatel Ruska. Nej slaběji se obrodila idea panslovanského svazu, naopak výrazně posílila euroasijská myšlenka, ale také idea vůdčí a výjimečné role Rusů, ať už žijí v Rusku nebo v jiných zemích. Znovu se vynořil národní konzervatismus spjatý s pravoslavím, ale také s nostalgií po sovětském období, v němž komunisté dokázali vytvořit říši v nejširších hranicích, jaké kdy ruské impérium mělo. Ideologickým integrátorem se stala osoba samotného prezidenta Putina, který dokáže systematicky propagovat ideu trvalého ohrožení Ruska ze strany Západu, a svým nekompromisním vystupováním stmelovat zdánlivě nekompatibilní názorové proudy. Vyčlenění Ruska jako samostatné civilizace, ať už je její definice jakákoli, mu umožňuje vymezit se proti univerzalizmu Západu, odmítnout jeho civilizační hodnoty a také vytvářet alianci s ostatními civilizačními okruhy, nejlépe proti Západu a univerzalistickým myšlenkám. Vítězství civilizacionismu ukončilo naděje mnoha myslitelů i státníků Západu i Ruska, že postupným procesem je možné dospět k jeho demokratizaci. Problematickou součástí vítězství civilizacionistů je to, že všechny jeho projevy se tradičně vždy projevovaly negativním vymezením vůči Evropě, resp. Západu a jeho hodnotám.

Sesja II Nowe media w tworzeniu świadomości i obrazów zagrożeń wojennych

Beata Ociepka, *Wojna w Wikipedii*

Beata Ociepka	Streszczenie
PL	<p>Autorka włączając się w dyskusję na temat konfliktu na Ukrainie, skupiła się analizie roli, jaką w prezentowaniu i relacjonowaniu obrazów tej wojny przyjęły nowe media. Główną uwagę skupiła przy tym na Wikipedii, największej wirtualnej rzeczywistości bazy wiedzy o świecie, tworzonej przez samych internautów. Artykuł podejmuje także kwestię ewolucji znaczenia, form i sposobów relacjonowania wydarzeń wojennych na tle rozwoju technik i narzędzi komunikacyjnych, spośród których coraz większe znaczenie zaczynają odgrywać media elektroniczne.</p> <p>Autorka przybliżyła też specyfikę tworzenia bazy wiedzy internetowej encyklopedii, zwracając uwagę, że ogólnodostępna możliwość współtworzenia informacji weń zawartych, może być problemem dla państw, które nie respektują zasad, na których opierają się demokracje liberalne z mającą dla nich fundamentalne znaczenie wolności słowa. Za negatywny przykład w tym względzie podaje Rosję, gdzie w 2015 r. podjęto próbę delegalizacji Wikipedii z jednoczesną próbą zastąpienia jej rosyjskim odpowiednikiem, opartym na zaakceptowanych przez tamtejsze władze treściach.</p> <p>Autorka zwraca uwagę, że podstawowa cecha Wikipedii, czyli możliwość współkształtowania znaczenia i interpretacji haseł encyklopedii przez jej użytkowników, negatywnie wpływa na jej wiarygodność, jednakże jej powszechny dostęp i fakt, że jest formą wymiany myśli i poglądów, czyni z niej ważne medium, które oddziałują na dyskursy publicystyczny i naukowy. W kolejnej części artykułu, autorka porównuje narrację i treści, które na stronach Wikipedii opisywały konflikt na Ukrainie w poszczególnych wersjach językowych portalu. Porównanie to prowadzi do podsumowujących wniosków, które zwracają uwagę, że endogeniczne założenie pluralistycznego kształtu i treści Wikipedii znajduje także odzwierciedlenie w opisie wydarzeń na Ukrainie. Fakt ten jest zarazem zachętą do prowadzenia dalszych badań nad treściami prezentowanymi na stronach internetowej encyklopedii, ponieważ staje się ona często dla przedstawicieli najmłodszego pokolenia jednym z podstawowych źródeł wiedzy o świecie.</p>
DE	Die Verfasserin leistet ihren Beitrag in die Diskussion über den Ukraine-Konflikt und analysiert die Rolle der neuen Medien in der Berichterstattung über den Konflikt. Sie fokussierte sich in ihren Ausführungen auf die Wikipedia, die in

	<p>der virtuellen Welt die größte Fundgrube des Wissens über die Welt ist. Sie wird durch die Internetbenutzer allein gebildet. Der Beitrag behandelt auch über die Evolution der Bedeutung, Form und der Berichterstattungsweise der Kriegsgeschehnisse mit Blick auf die Entwicklung der Kommunikationstechniken und – werkzeuge. Dabei bemerkte sie, dass die elektronischen Medien immer mehr an Bedeutung gewinnen.</p> <p>Die Autorin beschreibt auch die Eigentümlichkeit des Internetwissens in Form einer Enzyklopädie und bemerkt, dass der allgemeine Zugang und die Möglichkeit der Mitgestaltung der Inhalte für die Staaten problematisch sein kann, die die Grundsätze der liberalen Demokratie und die fundamentale Meinungsfreiheit missachten. Als Negativbeispiel wird Russland genannt, wo man 2015 die Wikipedia delegalisieren und durch eine russische Abart mit regierungskonformen Inhalten ersetzen wollte.</p> <p>Die Verfasserin bemerkt, dass der wichtigste Merkmal der Wikipedia, die Artikel der Enzyklopädie durch die Nutzer mitgestalten und die Inhalte auslegen zu können, die Glaubwürdigkeit zwar beeinträchtigt, aber der allgemeine Zugang und die Tatsache, dass es sich dabei um den Informations- und Meinungs austausch handelt, sie zum wichtigen medium macht, dass den publizistischen und wissenschaftlichen Diskus beeinflusst. Im zweiten Teil des Beitrags vergleicht die Autorin die Narration und die Inhalte auf den Seiten der Wikipedia in verschiedenen Sprachfassungen hinsichtlich der Beschreibung des Konfliktes in der Ukraine. Der Vergleich begründet die Annahme, dass sich die endogenen Grundsätze des Pluralismus in Inhalten der Wikipedia auch in der Schilderung der Ereignisse in der Ukraine widerspiegeln. Diese Tatsache mutet an, weitere Forschungsarbeit an den Inhalten der Internetseiten der Wikipedia fortzusetzen, weil diese Fundgrube oft die einzige Wissensquelle der jungen Generation wird.</p>
CZ	<p>Autorka se zapojila do diskuse na téma konfliktu na Ukrajině a soustředila se na analýzu role, jakou zaujala v prezentování a zobrazování zpráv o této válce nová média. Hlavní pozornost přitom věnovala Wikipedii, ve virtuální realitě největší databázi vědomostí o světě, tvořené samotnými internauty. Článek se také věnuje problematice evoluce významu, forem a způsobů referování o válečných událostech na pozadí rozvoje komunikačních technik a nástrojů, mezi nimiž mají čím dál tím větší význam elektronická média.</p> <p>Autorka také přibližuje specifiku tvorby vědomostní databáze internetové encyklopedie a všímá si, že všeobecně dostupná možnost spoluvytváření informací v ní obsažených může být problémem pro státy, které nerespektují zásady, na nichž jsou založeny liberální demokracie se svobodou slova, která má pro ně fundamentální význam. Jako negativní příklad v tomto ohledu uvádí Rusko, kde v roce 2015 došlo k pokusu o delegalizaci Wikipedie se současným pokusem nahradit ji ruským ekvivalentem, založeném na obsahu akceptovaném tamější vládou.</p> <p>Autorka upozorňuje, že základní rys Wikipedie čili možnost spoluvytvářet významy a interpretace hesel encyklopedie jejími uživateli negativně ovlivňuje její věrohodnost, avšak její všeobecná dostupnost a fakt, že je formou výměny myšlenek a názorů, z ní činí důležité médium, které má vliv na politický a vědecký diskurs. V další části článku autorka porovnává naraci a obsahy, které na stránkách Wikipedie popisovaly konflikt na Ukrajině v jednotlivých jazykových</p>

	<p>verzích portálu. Toto srovnávání vede ke shrnujícímu závěru, který upozorňuje, že endogenní předpoklady pluralistické formy a obsahu Wikipedie nachází také odraz v popisu událostí na Ukrajině. Tento fakt je současně pobídkou k uskutečnění dalších výzkumů obsahů prezentovaných na stránkách internetové encyklopedie, poněvadž Wikipedie je pro představitele nejmladšího pokolení jedním ze základních pramenů vědění o světě.</p>
--	--

Zbigniew Górniak, *Druga Armia Krajowa im. Marka Zuckerberga*

Zbiniew Górniak	Streszczenie
PL	<p>Autor, wykorzystując formułę publicystycznego artykułu prezentuje zjawisko rozwijających się od niedawna ruchów paramilitarnych. Rozwój tych środowisk, odbywa się m.in. za pośrednictwem największego na świecie portalu społecznościowego Facebook.</p> <p>Facebook tworzy dla sympatyków ruchów paramilitarnych przestrzeń do komunikacji, formacji i organizacji. Zakładane na portalu profile, zastępują przy tym funkcje, jakie mogłyby spełniać świetlice czy inne miejsce spotkań.</p> <p>Źródłem rozwoju ruchów paramilitarnych są wydarzenia z areny międzynarodowej, które wskazują na możliwość wybuchu nowych konfliktów zbrojnych. W przekonaniu sympatyków tych ruchów, nieprzejrzysta i niepewna sytuacja międzynarodowa będzie mogła w przyszłości od nich wymagać konieczności przygotowania się czynnej obrony przed wrogiem. Autor wskazuje, że sympatycy ruchów paramilitarnych za zagrożenie dla siebie i dla kraju uważają Rosję i niekontrolowany napływ uchodźców muzułmańskich. Sympatycy tych ruchów, przygotowując się mentalnie, ale i fizycznie oraz praktycznie na okoliczność wybuchu konfliktu zbrojnego, nawiązują do tradycji polskiej partyzantki z czasów II wojny światowej. Autor wskazuje ponadto, że środowiska paramilitarne są także miejscem, gdzie sympatycy oręza mogą w sposób aktywny, uzewnętrzniać swoje przywiązanie do ojczyzny. Ruchy paramilitarne pełnią również w pewnym sensie funkcję substytutu dla młodych ludzi, chcących odbyć służbę wojskową.</p>
DE	<p>Der Verfasser greift auf die publizistische Form zurück, um die paramilitärischen Bewegungen zu schildern. Diese Gruppen nutzen unter anderem das weltweit größte soziale Netzwerk Facebook.</p> <p>Facebook schafft für die Sympathisanten der paramilitärischen Bewegungen und Gruppierungen den Kommunikationsraum. Es werden Profile hergestellt, die die Funktion der Begegnungsstätten und der Gemeinschaftsräume erfüllen.</p> <p>Die Entwicklung paramilitärischer Bewegungen befürworten die Ereignisse auf der Welt, die auf die Entfesselung neuer Militärkonflikte schlissen lassen. Der nicht klaren und unruhigen Weltlage soll - nach Auffassung der Teilnehmer der Bewegungen - in Zukunft begegnet werden, indem man sich auf eine aktive Verteidigung vor dem</p>

	<p>Feind gefasst mache. Der Verfasser weist darauf hin, dass die Teilnehmer der paramilitärischen Gruppierungen in Russland und in dem unkontrollierten Zustrom der muslimischen Flüchtlinge die Gefahr für sich und für eigenes Land sehen. Die Sympathisanten der Bewegungen bereiten sich darauf nicht nur mental vor, sondern sie treffen auch andere Vorkehrungen, um durch den Ausbruch eines militärischen Konfliktes nicht überrascht zu werden. Sie knüpfen an den polnischen Untergrund und Partisanentaktik aus der zweiten des 2. Weltkrieges. Der Verfasser bemerkt, dass das paramilitärische Umfeld den Teilnehmern ermöglicht, aktiv ihre Vaterlandliebe zu bezeugen. Militante Gruppierungen sind für die Jugendliche ein Ersatz für den Militärdienst.</p>
CZ	<p>Autor využívá formu publicistického článku a prezentuje jev od nedávna rostoucího paramilitárního hnutí. Rozvoj těchto středisek probíhá mj. prostřednictvím největšího sociálního portálu na světě Facebook. Facebook vytváří pro sympatizanty paramilitárních hnutí prostor pro komunikaci, formaci a organizaci. Profily zakládané na portálu nahrazují funkce, jaké by mohly plnit kluby či jiná místa určená pro setkávání. Zdrojem rozvoje paramilitárních hnutí jsou události z mezinárodní arény, které naznačují možnost vypuknutí nových ozbrojených konfliktů. Podle přesvědčení sympatizantů těchto hnutí bude moci nepřehledná a nejistá mezinárodní situace od nich v budoucnosti vyžadovat nutnost připravit se k aktivní obraně před nepřítelem. Autor poukazuje na to, že sympatizanti paramilitárních hnutí za hrozbu pro sebe a svou zemi považují Rusko a nekontrolovaný příliv muslimských migrantů. Sympatizanti těchto hnutí se připravují nejen mentálně, ale také i fyzicky a prakticky na eventualitu výbuchu ozbrojeného konfliktu a snaží se navázat na tradice polského partyzánského hnutí z dob II. světové války. Autor kromě toho upozorňuje, že paramilitární střediska jsou také místem, kde sympatizanti zbraní mohou aktivním způsobem demonstrovat své pouto k vlasti. Paramilitární hnutí plní rovněž v jistém smyslu funkci substituce pro mladé lidi, kteří by chtěli absolvovat vojenskou službu.</p>

Justyna Arendarska, *Rosyjska wojna internetowa*

Justyna Arendarska	Streszczenie
PL	<p>Autorka podjęła się w swoim artykule analizy konfliktu na Ukrainie z punktu widzenia strategii komunikacyjnej, jaką stosują strony konfliktu i obserwująca go społeczność międzynarodowa. Wskazuje, że sam konflikt, jak i dyskusję o nim można uznać za przejaw rywalizacji międzynarodowej, w której spór rozgrywa się w wymiarze ideologicznym i informacyjnym, ale nie przeradza się przy tym do bezpośredniej konfrontacji zbrojnej. Za cel artykułu wskazuje przybliżenie i analizę rosyjskiej strategii informacyjnej w odniesieniu do konfliktu na terenie wschodnich i południowych regionów Ukrainy. Autorka rozróżnia też formy oddziaływania Rosji na Ukrainę, dzieląc je na miękkie – oparte na zasadzie dialogu oraz na twarde – prowadzące do zbrojnej konfrontacji. Wiele uwagi artykuł poświęca</p>

	<p>rozważaniom teoretycznym na temat strategii komunikacyjnej, której siatkę pojęciową autorka buduje wykorzystując znaczenie terminów takich, jak propaganda, dyplomacja publiczna, miękka siła, twarda siła i noosfera. W tym rozumieniu, w wymiarze zewnętrznym celem strategii komunikacyjnej jest kształtowanie pozytywnego wizerunku państwa, które ma pomagać w osiągnięciu przez niego celów politycznych i gospodarczych w wymiarze międzynarodowym. Opisaną tak podstawą teoretyczną rozważań, autorka odnosi do polityki zagranicznej Rosji, nakierowanej na budowę i odbudowę strefy wpływów w regionie jej oddziaływania gospodarczego, militarne, ale i kulturowego. Analizując strategię komunikacyjną, która towarzyszyła konfliktowi na Ukrainie, przytacza przykłady na to, w jaki sposób władze rosyjskie wykorzystywały Internet do budowania katalogu argumentów, legitymizujących aneksję Krymu i uzasadniające (z punktu widzenia Rosji) wspieranie działań separatystycznych na terenie wschodnich regionów tego kraju. Autorka proponuje też, aby wojnę na Ukrainie określać również w kategoriach „netwar”, czyli „wojny sieciowej”, bowiem toczy się ona w przestrzeni komunikacyjnej. Końcowe refleksje wskazują na przydatność proponowanego przez autorkę pojęcia strategii komunikacyjnej, która z punktu widzenia analitycznego pomaga badać konflikty zbrojne, wymykające się z ram dotychczasowego pojmowania wojny.</p>
DE	<p>Die Verfasserin analysiert in ihrem Beitrag den Ukraine-Konflikt aus der Sicht der Kommunikationsstrategie, die die Konfliktparteien und die Völkergemeinschaft anwenden. Sie bemerkt, dass der Konflikt allein, ebenso wie die Debatte, eine Ausdrucksform der internationalen Rivalitäten ist. Der Streit wird in einer ideologischen und informativen Dimension ausgetragen, aber er wandelt nicht zur unmittelbaren militärischen Auseinandersetzung. Die Autorin nimmt sich vor, die russische Informationsstrategie bezüglich der Konflikte in der Ostukraine zu beschreiben. Die Autorin unterscheidet zwischen weichen und harten Einflussformen Russlands in der Ukrainepolitik. Weiche Formen basieren auf Dialog und harte Formen zielen auf militärische Auseinandersetzung. In dem Artikel wird viel Raum der theoretischen Erwägungen über Kommunikation eingeräumt. Die Autorin bedient sich dabei der Begriffe wie Propaganda, <i>Public Diplomacy</i>, <i>Soft Power</i>, <i>Hard Power</i> und Noosphäre. Das Ziel der so begriffenen Strategie der Öffentlichkeitsarbeit ist die Bildung eines positiven Erscheinungsbildes des Staates und der Zweck ist, dadurch die politischen und wirtschaftlichen Ziele auf der internationalen Ebene zu erreichen. Die theoretischen Grundlagen ergänzt die Autorin um die Überlegungen über die Außenpolitik Russlands, die den Bau und Wiederaufbau der wirtschaftlichen, militärischen und kulturellen Einflusszonen in der Region bestrebt. Die Analyse der Kommunikationsstrategie im Zusammenhang mit dem Ukraine-Konflikt führt sie Beispiele ein, um zu zeigen wie russische Machthaber Internet für ihre Argumentationskette nutzten, um damit den Krim-Anschluss zu legitimieren und die separatistischen Bestrebungen (aus der russischen Sicht) im Osten der Ukraine zu begründen. Die Verfasserin schlägt vor, den Ukraine-Krieg auch als „Netwar“, also „Krieg im Netz“ zu bezeichnen, weil der Krieg auch in der Öffentlichkeit durch Kommunikationsmittel geführt wird. Die Schlussfolgerungen zeigen, dass der von der Verfasserin vorgeschlagene Termin <i>Kommunikationsstrategie</i>, geeignet ist, um die militärischen Auseinandersetzungen zu</p>

	analysieren, über das bisherige Verständnis des Krieges weit hinausgehen.
CZ	<p>Autorka se ve svém článku zabývala analýzou konfliktu na Ukrajině z hlediska komunikační strategie, jakou používají strany konfliktu a sledující mezinárodní společenství. Poukazuje na to, že samotný konflikt stejně jako diskusi o něm lze považovat za projev mezinárodní rivalizace, při které spor probíhá v ideologickém a informačním rozměru, ale netransformuje se do bezprostřední ozbrojené konfrontace. Za cíl článku považuje přiblížit a analyzovat ruskou informační strategii ve vztahu ke konfliktu na území východních a jižních regionů Ukrajiny. Autorka také rozlišuje formy působení Ruska na Ukrajinu, dělí je na měkké – založené na zásadě dialogu a na tvrdé – vedoucí k ozbrojené konfrontaci. Hodně pozornosti článek věnuje teoretickým úvahám na téma komunikační strategie, jejíž pojmovou síť autorka buduje s využitím významů takových termínů jako propaganda, veřejná diplomacie, měkká síla, tvrdá síla a noosféra. V tomto smyslu je ve vnějším rozměru cílem komunikační strategie utváření pozitivního obrazu státu, který má napomáhat při dosažení jeho politických a hospodářských cílů v mezinárodním rozměru. Takto popsanou základnu teoretických úvah autorka vztahuje na zahraniční politiku Ruska, namířenou na budování a znovu vybudování sféry jeho vlivu v regionu jejího hospodářského, militárního ale i kulturního působení. Analyzující komunikační strategii, která doprovázela konflikt na Ukrajině, uvádí příklady, jakým způsobem ruské orgány využívaly Internet k budování katalogu argumentů, legitimizujících anexi Krymu a odůvodňujících (z hlediska Ruska) podporu separatistických aktivit na území východních regionů této země. Autorka také navrhuje, aby byla válka na Ukrajině označována v kategoriích „netwar“, čili „války na síti“, protože probíhá v komunikačním prostoru. Závěrečné reflexe poukazují na užitečnost pojmu komunikační strategie navrhovaného autorkou, který z analytického hlediska pomáhá zkoumat ozbrojené konflikty vymykající se z dosavadního rámce chápání války.</p>

Sesja III *Granica, tożsamość, narodowość po II wojnie światowej*

Bernard Linek - PIN – Instytut Śląski, *Po wojnie? Relacje i postawy mieszkańców Górnego Śląska w l. 1945-1950*

Bernard Linek	Streszczenie
PL	<p>Artykuł podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, jak długo II wojna światowa oddziaływała na sytuację polityczną Górnego Śląska i postawy jego mieszkańców? Koncentruje się on na okresie bezpośrednio powojennym i czyni to za pomocą próby ustalenia cezury kończącej faktycznie II wojnę światową na Górnym Śląsku. Podjęto analizę znaczenia następujących dat: 8 maja 1945 r. i kapitulacji III Rzeszy, 2 sierpnia 1945 r. i ogłoszenia ustaleń konferencji poczdamskiej, przełomu 1945 i 1946 r. i korekty polskiej polityki narodowej oraz połowy 1946 r., kiedy to formalnie włączono dwie górnośląskie grupy mieszkańców w obręb narodu polskiego, a ziemie nowe zintegrowano ze strukturami administracyjnymi państwa. Na koniec wrócono do podkreślenia roli symbolicznego połączenia/powrotu ziem nowych do Macierzy, co miało miejsce już w marcu 1945 r. W konkluzji na temat znaczenia tych dat dla mieszkańców regionu i jego samego autor podkreśla, że żadna z nich nie może zostać uznana za datę przełomową, kończącą okres wojny na Górnym Śląsku, chociaż każda z nich miała duże znaczenie dla zakończenia bądź zminimalizowania pewnych zjawisk wywołanych wojną. Proces zamykania II wojny światowej trwał przez kolejne półwiecze, a nawet w wymiarze pamięciowym trwa nadal i jest trwałym elementem pamięci nie tylko mieszkańców Górnego Śląska.</p>
DE	<p>In dem Artikel wird versucht, die Frage zu beantworten, wie lange sich der 2. Weltkrieg auf die politische Lage Oberschlesiens und auf die Haltung der Einwohner auswirkte? Er fokussiert sich auf die Zeit unmittelbar nach dem Krieg und bestimmt die Zäsur, an der der 2. Weltkrieg in Oberschlesien wirklich endete. Analysiert wurden folgende Daten: 8. Mai 1945 und Kapitulation des III. Reiches, 2. August 1945 und Bekanntgabe des Potsdamer Abkommens, die Wende 1945 / 1946 und Korrektur der polnischen Volkspolitik und die Hälfte 1946, als zwei oberschlesische Volksgruppen formell in den polnischen Staatenbund aufgenommen wurden und die neuen Gebiete mit den Verwaltungsstrukturen des Staates integriert wurden. Zum Schluss hob der Autor die Bedeutung der symbolischen Eingliederung / Heimkehr der neuen Gebiete hervor, was schon März 1945 stattfand. Im Resümee erfahren wir über</p>

	die Bedeutung der Daten für die Einwohner der Region. Der Verfasser hebt hervor, dass kein Datum als Umbruch gelten könne, mit dem der Krieg in Oberschlesien endet, obwohl jedes Datum große Bedeutung hätte, um bestimmte Erscheinungsformen zu minimieren oder aufzuheben, die durch den zweiten Weltkrieg ausgelöst wurden. Der Prozess des Abschlusses des 2. Weltkrieges dauerte über die ganze zweite Hälfte des Jahrhunderts und in der Erinnerung dauert er immer noch und ist Bestandteil des Gedächtnisses nicht nur der Einwohner Oberschlesiens.
CZ	Článek se pokouší odpovědět na otázku, jak dlouho ovlivňovala II. světová válka politickou situaci na Horním Slezsku a postoje jeho obyvatel. Koncentruje se na období bezprostředně poválečné a pokouší se tak zjistit předěl, který fakticky ukončuje II. světovou válku v Horním Slezsku. Byl analyzován význam následujících dat: 8. května 1945 a kapitulace III. Říše, 2. srpna 1945 a vyhlášení závěrů Postupimské konference, přelomu 1945 a 1946 a korekce polské národní politiky a poloviny roku 1946, kdy byly formálně zařazeny dvě hornoslezské skupiny obyvatel do polského národa a nové země byly integrovány s administrativními strukturami státu. Nakonec se vrací k podtržení role symbolického návratu nových zemí do vlasti, což se uskutečnilo již v březnu 1945. V konkluzi na téma významu těchto dat pro obyvatele regionu a jeho samotného autor zdůrazňuje, že žádné z nich nemůže být považováno za přelomové datum, končící období války v Horním Slezsku, ačkoli každé z nich mělo velký význam pro ukončení nebo minimalizaci určitých jevů vyvolaných válkou. Proces uzavírání II. světové války trval další půl století, a v paměťovém rozměru trvá dokonce nadále a je trvalým prvkem vzpomínek nejen obyvatel Horního Slezska.

Marcin Wiatr, *Instytut Geografa Eckerta w Brunzswiku, Górny Śląsk jako region pogranicza kulturowego w polskich podręcznikach do historii wydanych po 1989 roku*

Marcin Wiatr	Streszczenie
PL	Prowokacyjnie zatytułowany artykuł „Górny Śląsk niczym Afryka. Region pogranicza kulturowego w polskich podręcznikach do historii wydanych po 1989 roku” sygnalizuje i opisuje problem obecności Górnego Śląska jego dziejów i specyfiki kulturowo-tożsamościowej w treściach nauczania podręczników do historii. Autor przytaczając rezultaty projektu badawczego pt. <i>Górny Śląsk i jego kulturowe dziedzictwo – kultura pamięci, impulsy oświatowe i dydaktyczne innowacje</i> , zrealizowanego w Instytucie im. Geografa Eckerta ds. Międzynarodowych Badań Podręcznikowych w Braunschweigu, wskazuje, że w przypadku podręczników niemieckich, Górny Śląsk, jako element niemieckiej historii i tradycji jest pomijany. Ilość treści poświęconych w tych publikacjach historii tego regionu jest marginalna lub zupełnie nie występuje, a to prowadzi do tego, że wiedza uczniów niemieckich na temat Górnego Śląska i w ogólnie byłych niemieckich prowincji wschodnich jest podobna jak na temat krajów afrykańskich. W miejsce tego do podręczników szkolnych trafiają treści, które podejmują tematy istotne z punktu widzenia funkcjonowania współczesnego społeczeństwa niemieckiego. Autor przedstawia też katalog przykładów w jaki

	<p>sposób historia i specyfika Górnego Śląska prezentowana jest na łamach polskich podręczników do historii, podkreśla przy tym, że nadal treści tej przedstawiają głównie perspektywę jednostronną – narodową, uwypuklając polski wkład w budowę jego bagażu historycznego. Z rozczarowaniem odnotowuje fakt, że także w sposób marginalny, podręczniki te podejmują temat zróżnicowania etnicznego współczesnego Górnego Śląska, nie włączając się w dyskusję na temat procesów, które także współcześnie współkształtują kulturowo-tożsamościowy obraz regionu.</p>
DE	<p>Der provokative Titel des Artikels „Oberschlesien wie Afrika. Ein kulturelles Grenzgebiet in polnischen Geschichtsbüchern nach 1989” sagt schon an, dass es sich hier um das Problem Oberschlesiens und der Eigenart und der kulturellen Identität in Lerninhalten der Geschichtsbücher handelt. Der Verfasser präsentiert die Ergebnisse des Forschungsprojektes <i>Oberschlesien und sein kulturelles Erbe – Erinnerungspolitische Befunde, bildungspolitische Impulse und didaktische Innovationen</i>, das beim Georg-Eckert-Institut für internationale Schulbuchforschung in Braunschweig geführt wurde. Er weist nach, dass in deutschen Lehrbüchern Oberschlesien als Bestandteil der deutschen Geschichte und Tradition nicht vorhanden ist. Die Geschichte der Region nimmt in den Schulbüchern eine Randstellung ein oder sie wird sogar nicht präsent und das führt dazu, dass das Wissen der deutschen Schülern über Oberschlesien und über ehemalige Ostgebiete mit dem Wissen über afrikanische Staaten zu vergleichen wäre. Diese Inhalte werden aus den Geschichtsbüchern durch die Inhalte verdrängt, die für die Funktion der gegenwärtigen deutschen Gesellschaft wichtig sind. Der Verfasser nennt auch Beispiele, wie die Geschichte und Spezifik Oberschlesiens in polnischen Geschichtsbüchern geschildert wird. Er hebt dabei hervor, dass die Inhalte einseitig geprägt sind und man unterstreiche nur den polnischen Beitrag in die Prägung der Region in der Geschichte. Er bemerkt enttäuscht, dass die Geschichtsbücher das Thema der ethnischen Differenzierung Oberschlesiens in der nicht wahrnehmen behandeln und somit keinen Beitrag in die Diskussion über die Prozesse leisten, die auch gegenwärtig die Kultur und Identität der Region mitgestalten.</p>
CZ	<p>Provokativně nazvaný článek „Horní Slezsko jako Afrika. Region kulturního příhraničí v polských učebnicích dějepisu vydaných po roce 1989” signalizuje a popisuje problém současnosti Horního Slezska, jeho dějin a kulturně-identitární specifiky v osnovách učebnic dějepisu. Autor uvádí výsledky výzkumného projektu s názvem <i>Horní Slezsko a jeho kulturní dědictví – kultura paměti, osvětové impulsy a didaktické inovace</i>, realizovaného v Institutu Georga Eckerta pro Mezinárodní výzkum učebnic v Braunschweigu, a ukazuje, že v případě německých učebnic, je Horní Slezsko, jako element německé historie a tradice, opomíjené. Rozsah obsahu věnovaný v těchto publikacích historii tohoto regionu je marginální nebo žádný, a to vede k tomu, že vědomosti německých žáků na téma Horního Slezska a celkově bývalých německých východních provincií jsou podobné vědomostem ohledně afrických zemí. Namísto toho jsou do školních učebnic zařazena témata, která se zabývají problematikou podstatnou z hlediska fungování současné německé společnosti. Autor předkládá také katalog příkladů, jakým způsobem je historie a specifičnost Horního Slezska prezentována na stránkách polských učebnic dějepisu, a zdůrazňuje přitom, že i nadále je jejich obsah</p>

	zobrazován hlavně jednostrannou perspektivou – národní, s vyzdvižením polského přínosu k budování jeho historické zátěže. Se zklamáním zaznamenává fakt, že rovněž marginálně tyto učebnice přistupují k tématu etnické diferenciaci současného Horního Slezska, nezapojují se do diskuse o procesech, které také dnes spoluutvářejí kulturně-identitární obraz regionu.
--	--

Józef Szymeczek, *Czesko-Niemiecki Fundusz Przyszłości a odszkodowania za niewolniczą i przymusową pracę w czasie okupacji z uwzględnieniem Polaków na Zaolziu*

Józef Szymeczek	Streszczenie
PL	Artykuł Józefa Szymeczka przybliżył mało w Polsce znany problem odszkodowań za prace przymusowe na rzecz Niemiec hitlerowskich w trakcie II wojny światowej, o które starali się przedstawiciele polskiej mniejszości narodowej z terenu Republiki Czeskiej. Instytucją odpowiedzialną za realizację czesko-niemieckich bilateralnych ustaleń w tym wymiarze był Czesko-Niemiecki Fundusz Przyszłości. Autor zwraca uwagę na fakt, że w procesie czesko-niemieckiego pojednania po 1989 r. ważną rolę odegrała kwestia wypłat odszkodowań dla obywateli Czech (wcześniej Czechosłowacji) poszkodowanych w wyniku działań okupanta niemieckiego w czasie II wojny światowej. Przy czym nie objęły one w pierwszym okresie obywateli Czech narodowości polskiej, którzy zamieszkiwali głównie teren Śląska Cieszyńskiego, a w trakcie II wojny światowej trafiali do obozów pracy, przeznaczonych dla Polaków, tzw. Polenlagrów. W tym kontekście, autor uwypukla znaczenie i aktywność głównej organizacji mniejszości polskiej w Czechach - Kongresu Polaków w Republice Czeskiej, który przyczynił się do włączenia, specyficznych z punktu czeskich ofiar II wojny światowej, odbiorców niemieckiego systemu odszkodowawczego.
DE	Der Artikel von Józef Szymeczek behandelt über ein in Polen wenig bekanntes Thema: Die Entschädigungen für die Zwangsarbeit in NS-Deutschland während des 2. Weltkrieges. Diese Entschädigungen beantragten Vertreter polnischer nationaler Minderheit in der Tschechischen Republik. Für die Umsetzung der deutschen-tschechischen bilateralen Vereinbarungen war Deutsche-Tschechischer Zukunftsfonds zuständig. Der Verfasser weist darauf hin, dass im Laufe des deutsch-tschechischen Annäherungsprozesses nach 1989 die Frage der Auszahlung der Entschädigungen für tschechische Bürger (früher tschechoslowakische Bürger), die durch die deutschen Besatzer während des 2. Krieges geschädigt wurden, nicht geklärt wurde. Am Anfang waren von der Auszahlung tschechische Bürger polnischer Nationalität ausgeschlossen, die in Tschechisch Schlesien wohnten und während des 2. Weltkrieges in Arbeitslager kamen, die für Polen bestimmt waren und Polenlager genannt wurden. Der Autor schreibt von der

	Bedeutung und Aktivitäten der größten Organisation der polnischen Minderheit in Tschechien (Kongress der Polen in der Tschechischen Republik). Der Kongress sorgte dafür, dass die spezifischen tschechischen Opfer des 2. Weltkrieges zu Empfängern des deutschen Entschädigungssystems wurden.
CZ	Článek Józefa Szymeczka přibližuje v Polsku málo známý problém odškodnění za nucené práce pro hitlerovské Německo během II. světové války, o které usilovali představitelé polské menšiny na území České republiky. Institucí odpovědnou za realizaci česko-německých bilaterálních rozhodnutí v této otázce byl Česko-německý fond budoucnosti. Autor upozorňuje na fakt, že v procesu česko-německého smíření po roce 1989 hrála důležitou roli otázka vyplacení odškodnění občanům České republiky (dříve Československa) poškozených v důsledku jednání německých okupantů v době II. světové války. Mezi odškodněné však nebyli v první fázi zahrnuti obyvatelé České republiky polské národnosti, kteří obývali hlavně území Těšínského Slezska a v průběhu II. světové války byli internováni v pracovních táborech určených pro Poláky, tzv. Polenlagrech. V tomto kontextu autor zdůrazňuje význam a aktivitu hlavní organizace polské menšiny v České republice - Kongresu Poláků v České republice, který se zasloužil o zařazení specifických, z hlediska českých obětí II. světové války, příjemců německého systému odškodnění.

Sesja IV Bagaż II wojny światowej - śląskie doświadczenia

Markus Bauer, *Wojna, Uciezka i Wypędzenie jako elementy niemieckiej świadomości historycznej i bieżącego dyskursu*

Markus Bauer	Streszczenie
PL	<p>Artykuł dyrektora Muzeum Śląskiego w Görlitz dotyka ważnego w Niemczech tematu upamiętniania powojennego procesu wysiedleń ludności niemieckiej w krajów Europy Środkowej. Autor sygnalizuje, że temat ten jest obok dyskusji o moralnej odpowiedzialności narodu niemieckiego za przyczyny, przebieg i skutki II wojny światowej, a w szczególności zagłady narodu niemieckiego, najistotniejszym elementem dyskursu o znaczeniu tego konfliktu dla niemieckiej tożsamości. Przypomina też w ujęciu syntetycznym najważniejsze niemieckie debaty historyczne, w tym te wywołane słynnymi procesami oświęcimskimi z lat 60. ubiegłego wieku, które dla zachodnioniemieckiego społeczeństwa odegrały kluczową rolę w procesie ustosunkowania się do zbrodni II wojny światowej, moralnie ciężące na narodzie niemieckim.</p> <p>Autor wskazuje również na fakt, że dyskusja na temat „ucieczki i wypędzenia”, które były udziałem narodu niemieckiego w ostatniej fazie II wojny światowej i w okresie powojennym miała na przestrzeni minionych dziesięcioleci zróżnicowaną dynamikę. Sygnalizuje przy tym, że po 1970 r. tematyka powojennych wysiedleń ludności niemieckiej zaczęła tracić na znaczeniu, czego wyrazem był też spadek liczby publikacji podejmujących to zagadnienie. Wskazuje ponadto, że społeczeństwo niemieckie zainteresowało się ponownie problemem na przełomie tysiącleci,</p>

	<p>kiedy z jednej strony wojna w Jugosławii przypomniła brutalność działań wojennych, które dla ludności cywilnej wiąże się z masowymi przemieszczeniami, a z drugiej słynna książka Günthera Grassa pt. „Idąc rakiem” zainicjowała nowy rozdział w niemieckiej debacie na temat skutków II wojny światowej. Autor podkreśla w końcowych rozważaniach artykułu, że problematyka powojennych wysiedleń jest w Niemczech nadal aktualna i cieszy się sporym zainteresowaniem społecznym, czego potwierdzeniem są cyklicznie przeprowadzane badania opinii, wskazujące że nieco ponad ¼ społeczeństwa niemieckiego odczuwa związki z utraconymi po 1945 r. ziemiami na wschód od Odry i Nisy Łużyckiej.</p>
DE	<p>Der Beitrag des Direktors des Schlesischen Museums in Görlitz greift das in Deutschland wichtige Thema: Gedenken der Aussiedlungen deutscher Bevölkerung nach dem Krieg aus dem Mitteleuropa auf. Der Verfasser meint das Thema sei neben dem Thema der moralischen Verantwortung des deutschen Volkes für die Ursachen, den Verlauf und die Folgen des Zweiten Weltkriegs, und insbesondere der Vernichtung des deutschen Volkes, das wichtigste Thema im Diskurs über die Bedeutung des Konfliktes für die deutsche Identität. Er vergegenwärtigt auch synthetisch die wichtigsten historischen Debatten, hier auch die Debatte nach den Ausschwitzprozessen in den 1960er, die für die westdeutsche Gesellschaft die Schlüsselrolle in der Aufarbeitung der NS-Verbrechen spielten, die das deutsche Volk moralisch belasteten.</p> <p>Der Verfasser weist auch auf die Tatsache, dass die Diskussion über „Flucht und Vertreibung” des deutschen Volkes in der Endphase des 2. Weltkriegs und in der Nachkriegszeit in den zurückliegenden Jahren unterschiedliche Dynamik zeigten. Er bemerkt dabei, dass nach 1970 die Aussiedlung der deutschen Bevölkerung nach dem Krieg nicht mehr so strakt vertreten waren, was sich auch durch den Rückgang in der Zahl der Veröffentlichungen erklären lässt, die das Thema behandelten. In dem Beitrag wird nachgewiesen, dass die deutsche Gesellschaft Interesse an dem Thema erneut um die Jahrtausendwende zeigte, als der Krieg in Jugoslawien die Erinnerung an die Brutalität des Krieges für die Zivilbevölkerung, den Transfer der Menschenmassen wachhalten ließ. Das bekannte Buch von Günther Grass „Im Krebsgang” schlug auch ein neues Kapitel in der deutschen Debatte über die Folgen des 2. Weltkriegs auf. Der Verfasser hebt in seiner Schlussfolgerung hervor, dass die Frage der Aussiedlungen in der Nachkriegszeit in Deutschland weiterhin aktuell ist und erfreut sich größten Interesses in der Gesellschaft, was die regelmäßigen Umfragen bestätigen. Über ¼ der deutschen Gesellschaft fühlt sich mit den nach 1945 verlorenen Ostgebieten hinter der Oder und Lausitzer Neiße verbunden.</p>
CZ	<p>Článek ředitele Slezského muzea v Görlitz se dotýká v Německu důležitého tématu zpamátnění poválečného procesu vysídlení německého obyvatelstva ze zemí střední Evropy. Autor signalizuje, že toto téma je vedle diskuse o morální odpovědnosti německého národa za příčiny, průběh a následky II. světové války, zejména likvidace německého národa, nejzásadnějším prvkem diskursu o významu tohoto konfliktu pro německou identitu. Připomíná rovněž v syntetickém pojetí nejdůležitější německé historické debaty, včetně těch, jež byly vyvolány slavnými osvětivskými</p>

	<p>procesy z 60. let minulého století, které měly pro západoněmeckou společnost klíčovou roli v procesu zaujetí stanoviska ke zločinům II. světové války, morálně spočívajících na německém národu.</p> <p>Autor rovněž poukazuje na fakt, že diskuse na téma „útěku a vyhnání“, které byly údělem německého národa v poslední fázi II. světové války a v poválečném období, měla v průběhu uplynulých desetiletí diferencovanou dynamiku. Sděluje přitom, že po roce 1970 začalo téma poválečného vysídlení německého obyvatelstva ztrácet na významu, projevem čehož byl také pokles počtu publikací zabývajících se touto problematikou. Kromě toho poukazuje na to, že německá společnost se opětovně začala zajímat o tento problém na přelomu tisíciletí, kdy na jedné straně válka v Jugoslávii připomněla brutalitu válečných akcí, které byly pro civilní obyvatelstvo spojeny s masovým přestěhováním, a na druhé straně slavná kniha Günthera Grassa nazvaná „Jako rak“ iniciovala novou kapitolu v německé debatě na téma důsledků II. světové války. V závěrečných úvahách článku autor zdůrazňuje, že problematika poválečného vysídlení je v Německu i nadále aktuální a těší se velkému společenskému zájmu, dokladem čehož jsou pravidelně prováděné výzkumy mínění dokladující, že více než ¼ německé společnosti vnímá vazbu s územím východně od Odry a Lužické Nisy ztraceným po roce 1945.</p>
--	--

Marek Mazurkiewicz, *Powojenne wysiedlenia Niemców w pamięci Polaków, Niemców i Czechów*

Marek Mazurkiewicz	Streszczenie
PL	<p>Artykuł przybliży problematykę polsko-czesko-niemieckich różnic w nazewnictwie, interpretacji i narracji procesu powojennych wysiedleń ludności niemieckiej z Polski i Czechosłowacji. Autor dzieli tematycznie omawianą problematykę na dwa segmenty: semantyczny i symboliczny. W części pierwszej przybliży przyczyny i podstawowe różnice w stosowanej w Polsce, Czechach i Niemczech siatce pojęciowej odnoszącej się do problematyki powojennej wymiany ludności, w drugiej natomiast wskazuje na praprzyczyny odmiennej interpretacji i narracji na temat wysiedleń Niemców, uwypuklając znaczenie podziałów politycznych i ideologicznych z okresu 1949 -1989, które miały wymierny wpływ na ukształtowanie polskiej, czeskiej i niemieckiej pamięci o tamtych wydarzeniach.</p>
DE	<p>Der Beitrag behandelt die deutsch-tschechisch-polnischen Differenzen in der Bezeichnung, Interpretation und Narration über die Aussiedlungen der Deutschen aus Polen und Tschechen. Der Autor teilt thematisch die geschilderte Frage in zwei Bereiche: Semantik und Symbolik. Im ersten Teil stellt er die Gründe und Unterschiede zwischen den Begriffsnetzen in Polen, Tschechen und Deutschland im Hinblick auf die Problematik des Austausches der Bevölkerung nach dem Krieg dar. Im zweiten Teil benennt er die Ursachen der unterschiedlichen Auslegung und Narration in der Berichterstattung über Aussiedlungen der Deutschen. Er hebt die Bedeutung der politischen und ideologischen Gegensätze in dem Zeitraum 1949 -1989 hervor, die einen erheblichen Einfluss auf die Bildung des polnischen, tschechischen und deutschen Gedächtnisses.</p>

CZ	Článek přibližuje problematiku polsko-česko-německých rozdílů v názvosloví, interpretaci a naraci procesu poválečného vysídlení německého obyvatelstva z Polska a Československa. Autor dělí tematicky projednávanou problematiku na dva segmenty: sémantický a symbolický. V první části uvádí příčiny a základní rozdíly v pojmové síti používané v Polsku, České republice a Německu, která se vztahuje k problematice poválečné výměny obyvatelstva, v části druhé naopak poukazuje na prapříčiny odlišné interpretace a narace na téma vysídlení Němců a exponuje přitom význam politického a ideologického rozdělení z období 1949 -1989, které měl měřitelný vliv na formování polské, české a německé paměti o tamtěch událostech.
----	--

Jiří Friedl, *Czechosłowacja i repatriacja obywateli Polskich z Zachodu po drugiej wojnie światowej (zarys problemu)*

Jiri Friedl	Streszczenie
PL	Niniejszy artykuł jest próbą przedstawienia najważniejszych kwestii nie analizowanej dotąd roli Czechosłowacji, jako kraju tranzytowego podczas repatriacji Polaków i prezentuje pierwsze wyniki badań archiwalnych na ten temat. We wrześniu 1945 roku została między Czechosłowacją a Polską podpisana umowa repatriacyjna i w Pradze rozpoczęła działalność Polska Misja Repatriacyjna. Na terenie Czechosłowacji znajdowała się stosunkowo niewielka liczba Polaków – repatriantów. Czechosłowacja była więc głównie terenem tranzytowym. Najwięcej pociągów repatriacyjnych przyjeżdżało z amerykańskiej strefy okupacyjnej w Niemczech, później dołączyły do nich transporty z reemigrantami, zwłaszcza z Francji, Belgii i Jugosławii. Wracali nie tylko cywile, ale też byli żołnierze Polskich Sił Zbrojnych, co jednak wymagało specjalnych ustaleń z władzami czechosłowackimi. Choć z początku na przebieg tranzytu repatriantów negatywny wpływ miały spory terytorialne między Polską i Czechosłowacją, to na podstawie przeanalizowanych źródeł możemy stwierdzić, że do momentu likwidacji PMR pod koniec 1947 roku przez Czechosłowację przedostało się do Polski ponad pół miliona obywateli polskich. Trzeba jednak podkreślić, że chodzi tylko o osoby, które zostały zrewidowane przez władze repatriacyjne. Równolegle z repatriacją zorganizowaną, przebiegała też indywidualna, kiedy Polacy wracali do domów na własną rękę, nie rejestrując się, a więc nie będąc ujętymi w statystykach.
DE	In dem Beitrag wird versucht, die bis dahin nicht analysierte Rolle der Tschechoslowakei bei der Rückführung der Polen nach Polen vorzustellen und er präsentiert die ersten Ergebnisse der Recherche in Archiven. Im September 1945 wurde zwischen der Tschechoslowakei und Polen ein Rückführungsvertrag unterschrieben und in Prag nahm ihre Tätigkeit Polnische Rückführungsstelle (Polska Misja Repatriacyjna) auf. Auf dem Gebiet der Tschechoslowakei gab es verhältnismäßig wenige Polen, die in ihre Heimat zurückzuführen waren. Die Tschechoslowakei war nur ein Transitstaat. Die meisten Züge mit Repatrianten kamen aus der amerikanischen Besatzungszone in Deutschland.

	<p>Darauf folgten Transporte mit Rückwanderern aus Frankreich, Belgien und Jugoslawien. Es kam nicht nur die Zivilbevölkerung zurück, aber auch Soldaten der Polnischen Streitkräfte im Westen (Polskie Siły Zbrojne), was gesondert mit tschechoslowakischen Behörden abzustimmen war. Am Anfang stand der Transit der Rückwanderer im Schatten der territorialen Streitigkeiten zwischen Polen und Tschechoslowakei. Die Analyse der Quellen zeigt uns, dass bis zur Liquidation der PMR Ende 1947 durch die Tschechoslowakei über eine halbe Million polnischer Bürger nach Polen rückgeführt wurden. Man sollte jedoch hervorheben, dass es sich nur um die Personen handelt, die durch die Rückführungsstellen erfasst wurden. Gleichzeitig mit der Rückführungsaktion kamen auch viele Personen individuell, die auf eigene Hand in die Heimat kamen, ohne dabei sich zu registrieren und sie waren nicht in den Statistiken erfasst.</p>
CZ	<p>Tento článek je pokusem představit nejdůležitější otázku dosud neanalyzované role Československa jako tranzitní země během repatriace Poláků a prezentuje první výsledky archivního výzkumu na toto téma. V září 1945 byla mezi Československem a Polskem podepsána repatriační smlouva a v Praze zahájila svou činnost Polská repatriační mise. Na území Československa se nacházel poměrně malý počet Poláků – repatriantů. Československo bylo tedy hlavně tranzitním územím. Nejvíce repatriačních vlaků přijíždělo z americké okupační zóny v Německu, později se k nim připojily transporty s reemigranty, zejména z Francie, Belgie a Jugoslávie. Vracelo se nejen civilní obyvatelstvo, ale také bývalí vojáci Polských ozbrojených sil, což však vyžadovalo speciální ujednání s československými orgány. Ačkoli na počátku měly na průběh tranzitu repatriantů negativní vliv teritoriální spory mezi Polskem a Československem, můžeme na základě analyzovaných pramenů konstatovat, že do momentu likvidace PMR ke konci roku 1947 přes Československo prošlo do Polska více než půl miliónu polských občanů. Je však třeba zdůraznit, že se jedná pouze o osoby, které byly revidovány repatriačními orgány. Souběžně s organizovanou repatriací probíhala také repatriace individuální, kdy se Poláci vraceli domů na vlastní pěst a neregistrovali se, proto také nemohou být zachyceni ve statistikách.</p>